

Uradni list

Republike Slovenije

Št. **138** Ljubljana, četrtek **28. 12. 2006** Cena **2000 SIT** · 8,35 EUR ISSN **1318-0576** Leto **XVI**

DRŽAVNI ZBOR

5898. Odlok o programu varstva in razvoja parka Škocjanske jame za obdobje 2006–2010 (OdPVRPŠJ)

Državni zbor Republike Slovenije je na podlagi 13. člena Zakona o regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 57/96, 7/99 – ZVKD in 110/02 – ZGO-1) ter v povezavi s 107. in 108. členom Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 35/02 in 60/04) na seji dne 19. decembra 2006 sprejel

ODLOK

o programu varstva in razvoja parka Škocjanske jame za obdobje 2006–2010 (OdPVRPŠJ)

1. UVOD

1.1 Utemeljitev izjemne vrednosti Škocjanskih jam kot svetovne dediščine

Škocjanske jame so predvsem naravni pojav izjemne svetovne vrednosti, postavljen ob bok Grand Canyonu, Velikemu koralnemu grebenu, Galapagosu, Mount Everestu ... To potrjuje vpis na seznam svetovne kulturne in naravne dediščine (1986) v okviru Konvencije o svetovni kulturni in naravni dediščini (Pariz, 1972). V skladu z 2. členom konvencije mora vsako vpisano območje svetovne dediščine izstopati v svetovnem merilu glede na estetska ali znanstvena merila in temeljiti na zmožnosti države, da zagotovi dolgoročno ohranjanje območja (merilo celovitosti).

1.1.1 Utemeljitev strokovnih meril za območja svetovne dediščine na področju narave

– največji doslej znani podzemski kanjon na svetu – Unescovo merilo a-i, a-iii;
– primer kontaktnega (stičnega) krasa, ki se je razvil na stiku med flišem in apnenci; krasoslovci so se pri opisu udornic opirali prav na Veliko in Malo dolino, izraz se uporablja v mednarodni kraški terminologiji (collapse doline); na majhnem prostoru so razviti številni kraški pojavi (ponori, naravni mostovi, soteska, kotlice, udornice, brezna, podzemni kanjon, zasigani rovi, izviri ...) – Unescovo merilo a-i;

– Velika in Mala dolina, ponorni del jam in podzemni kanjon so primeri izjemne naravne lepote in imajo velik estetski pomen – Unescovo merilo a-iii;
– zaradi posebnih mikroklimatskih razmer se je v Veliki in Mali dolini razvil izjemen ekosistem, v katerem se prepletajo mediteranski, submediteranski, srednjeevropski, ilirski in alpski biogeografski elementi. Tako na primer eden blizu drugega uspevajo alpski (npr. avrikelj) in mediteranski predstavniki (npr. praprot venerini lasci). Alpske vrste so na hladnejšem dnu udornic našle zatočišče med otoplitvami po ledenih dobah (glacialni relikti) – Unescovo merilo a-ii, a-iv;
– Velika dolina je klasično nahajališče Justinove zvončice (*Campanula justiniana*), ki uspeva samo v jugozahodni Sloveniji (endemična rastlina), med ogroženimi živalskimi vrstami izstopajo netopirji, podzemska jamska favna – Unescovo merilo a-iv;
– območje ima tudi velik kulturno-zgodovinski pomen, saj je bilo poseljeno vse od mezolitika. Dolgotrajno sožitje narave in človeka se odraža v tipični kraški kulturni krajini, vključno s pretanjenim poselitvenim vzorcem in kraško stavbno dediščino. Območje je zgodovinsko pomembno s stališča temeljnega raziskovanja krasa in kraških pojavov vsaj od 17. stoletja (Valvasor) do danes. Pomembna je tudi pričevalna vloga Škocjanskih jam za obdobje nadelovanja poti za turistični obisk.

1.1.2 Izpolnjevanje pogojev celovitosti za območja svetovne dediščine na področju narave

V Sloveniji na področju narave izpolnjujeta strokovna merila za vpis v seznam svetovne dediščine samo dve območji, poleg Škocjanskih jam še sistem kraške Ljubljani, ki pa ne ustreza pogojem celovitosti, saj mora država zagotoviti dolgoročno ohranitev območja, to je ustrezen način zavarovanja, zavarovano območje mora biti primerno veliko, s čimer je zagotovljeno ohranjanje lastnosti, zaradi katerih je vpisano med svetovno dediščino, imeti mora upravljavca, upravljalski načrt, zagotovljene finančne vire in ustrezno osebje za izvedbo ciljev zavarovanja. Po Konvenciji o svetovni kulturni in naravni dediščini za ohranitev vpisanega območja jamči država.

Škocjanske jame so vpisane tudi na seznam mednarodno pomembnih mokrišč v skladu s Konvencijo o mokriščih, ki so mednarodnega pomena, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic (Ramsar, 1972; v nadaljnjem besedilu: Ramsarska konvencija), in sicer kot prvo podzemno mokrišče (1999).

Ohranjanje kolonij netopirjev in nemotene migracije so pomembne za izpolnjevanje obveznosti iz Konvencije o varstvu selitvenih vrst prostoživečih živali (Bonn, 1979; v nadaljnjem besedilu: Bonnska konvencija), predvsem sporazuma Eurobats.

1.1.3 Obveznosti iz zakonodaje Evropske unije

Park Škocjanske jame je vključen v omrežje Natura 2000, saj je pomemben za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti za naslednje evropsko pomembne habitatne tipe in vrste:

- 62A0 vzhodna submediteranska suha travnišča (*Scorzoneretalia villosae*)
- 8210 karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok
- 8310 jame, ki niso odprte za javnost (del jamskega sistema)
- 1304 veliki podkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*)
- 1310 dolgokrili netopir (*Miniopterus schreibersi*)
- 1316 dolgonogi netopir (*Myotis capaccinii*)

Če bo zaščiteno območje razširjeno, tudi:

- 1186* človeška ribica (*Proteus anguinus*)*

S stališča ciljev Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, str. 7) s spremembami (v nadaljnjem besedilu: Direktiva o habitatih) so Škocjanske jame zaradi lege med Alpami in Dinarskim gorstvom ter Sredozemljem ključni element celovitosti evropskega ekološkega omrežja. V preteklosti se je območje potrdilo kot zatočišče vrst pri podnebnih spremembah, zaradi česar vpliva na njihovo razširjenost.

Z varstvom območja Škocjanskih jam zagotavljamo ohranitev ogroženih rastlinskih in živalskih vrst državnega pomena skladno s Pravilnikom o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02), pomembna je tudi njegova vloga pri dolgoročnem zagotavljanju preživetja in dostojnega življenja domačega prebivalstva.

Škocjanske jame so mednarodno priznane (Unesco) območje svetovnega pomena, zato je

odgovornost države za njihovo ohranjanje še večja in pomembnejša. Določila Konvencije o svetovni kulturni in naravni dediščini opredeljujejo standarde varstva, med katere sodijo pravno varstvo (zavarovano območje) in urejeno upravljanje (strokovni, izvedbeni nadzor, upravljavec, upravljalni načrt, finančna sredstva, kadrovski potencial ...).

Izvajanje navedene konvencije se navezuje na izpolnjevanje obveznosti iz drugih ratificiranih mednarodnih predpisov (Ramsarska konvencija, Konvencija o biološki raznovrstnosti, Bonnska konvencija), evropske zakonodaje (Natura 2000) in ne nazadnje Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo).

1.2 Namen ustanovitve Regijskega parka Škocjanske jame

Regijski park Škocjanske jame (v nadaljnjem besedilu: PŠJ) je bil ustanovljen leta 1996 z namenom ohranjanja in raziskovanja izjemnih geomorfoloških, geoloških, hidroloških znamenitosti, redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, paleontoloških in arheoloških najdišč, etnoloških in arhitekturnih značilnosti in kulturne krajine ter zagotavljanja možnosti za ustrezen razvoj. Zaradi posebne naravne, kulturne, zgodovinske oziroma estetske vrednosti so v parku posamezni deli nepremične naravne in kulturne dediščine še posebej zavarovani z zakonom.

1.3 Mednarodni pomen regijskega parka Škocjanske jame

1.3.1 Konvencija o svetovni kulturni in naravni dediščini

Konvencijo je sprejela Generalna konferenca Unesca 16. novembra 1972 v Parizu, veljati je začela leta 1976. Njen cilj je ugotavljati, zavarovati, predstavljati in prenašati kulturno in naravno dediščino svetovnega pomena prihodnjim rodovom. Slovenija je z notifikacijo leta 1992 (Uradni list RS, št. 15/92) potrdila, da sprejema obveznosti, ki izhajajo iz konvencije. Potrdila je tudi, da Škocjanske jame ostajajo na seznamu svetovne kulturne in naravne dediščine. Vanj so bile vpisane leta 1986 kot izjemen naravni pojav.

1.3.2 Ramsarska konvencija

Sprejeta je bila 1971 v Ramsarju (Iran), veljati je začela leta 1975. Zelo široko opredeljuje mokrišča in skrbi za njihovo ustrezno varstvo. Glavni cilj je zagotoviti ohranjanje mokrišč, predvsem tistih mednarodnega pomena, s smotno rabo, mednarodnim sodelovanjem in zavarovanjem.

Slovenija je z notifikacijo leta 1992 (Uradni list RS, št. 15/92) potrdila, da sprejema obveznosti, ki izhajajo iz konvencije, ter leta 1993 na seznam lokalitet Ramsarske konvencije vpisala Sečoveljske soline, leta 1999 pa še Škocjanske jame. Slednje so bile uvrščene na seznam kot prvo podzemno mokrišče.

1.3.3 MAB – Človek in biosfera (Man and Biosphere Programme)

Man and Biosphere Programme (v nadaljnjem besedilu: program MAB) je interdisciplinarni program znanstvenega raziskovanja in usposabljanja s področja naravoslovnih ved za razvoj smotrne rabe in ohranitev naravnih virov ter napredovanje globalnega odnosa človeštva in okolja, ki je bil ustanovljen leta 1971. Izdelan je na podlagi načel vzdrževanja bioloških vrednot in hkratnega razvoja človekove populacije. Poudarek je na integriranem, kooperativnem, decentraliziranem upravljanju, pri čemer je zlasti pomembno sodelovanje z lokalnimi skupnostmi.

PŠJ je bil sprejet v program MAB oktobra 2004.

1.3.4 Konvencija o varstvu Alp

Konvencija o varstvu Alp (v nadaljnem besedilu: Alpska konvencija) izhaja iz pobude organizacije CIPRA in je bila podpisana na Drugi alpski konferenci v Salzburgu leta 1991. Veljati je začela marca 1995. Povezuje prizadevanja za preprečevanje nadaljnega ogrožanja Alp in spodbuja njihovo celovito varstvo z zagotavljanjem trajnostnega razvoja. Združuje vse upravitelje zavarovanih območij v Alpah (narodne parke, naravne parke, regijske parke, naravne rezervate in rezervate biosfere ...).

Slovenija je konvencijo podpisala 29. marca 1993 in jo leta 1995 tudi ratificirala (Uradni list RS, št. 19/95 – MP 5). Alpska konvencija pri nas zajema območje od Rateč do Maribora (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe, Pohorje) ter do Nanosa na jugozahodu. Vanjo je od leta 1998 vključen tudi PŠJ.

1.3.5 Natura 2000

Projekt Evropske unije Natura 2000 je namenjen ohranjanju območij mednarodno pomembnih živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov. Po enotnih merilih izbrana območja sleherne države tvorijo mrežo, temelj čezmejnega varstva in ohranjanja naravne dediščine. Izhodišča za izvajanje projekta so: Direktiva sveta 79/409/EGS z dne 2. 4. 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 103 z dne 25. 4. 1979, str. 1) s spremembami (v nadaljnem besedilu: Direktiva o pticah), Direktiva o habitatih in odločitve Sodišča Evropskih skupnosti v Luksemburgu glede obeh direktiv.

Tudi Slovenija je bila pred vstopom v Evropsko unijo dolžna opredeliti svoja mednarodno pomembna območja Natura 2000. Vanjo je po obeh direktivah vključen tudi PŠJ in del njegovega vplivnega območja. PŠJ ima svojo komunikacijsko skupino, ki deluje od pomladi 2003, njena temeljna naloga pa je seznaniti občino Divača in lokalno prebivalstvo z namenom in pomenom projekta Natura 2000.

1.3.6 Druge ratificirane mednarodne konvencije s področja varstva krajine in kulturne dediščine, kot so:

1. Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva (Uradni list SFRJ – Mednarodne pogodbe, št. 4/91 – Granadska konvencija o varstvu evropske stavbne dediščine),
2. Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine, spremenjena (Malteška konvencija) (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99 (Uradni list RS, št. 24/99),
3. Evropska konvencija o krajini (Uradni list RS-MP, št. 19/03).

1.4 Utemeljitev pomena programa varstva in razvoja PŠJ

Državni zbor na predlog Vlade RS sprejme program varstva in razvoja Škocjanskih jam za obdobje 2005–2009 (v nadaljnem besedilu: PVRPŠJ) skladno s 13. členom Zakona o regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 57/96) za pet let. Temeljni cilji, ki so navedeni v PVRPŠJ, izhajajo iz 16. in 17. člena Zakona o regijskem parku Škocjanske jame ter iz 3., 4. in 5. člena Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Park Škocjanske jame, Slovenija (Uradni list RS, št. 68/96), kjer so navedene naslednje dejavnosti parka:

1. pripravlja predlog programa varstva in razvoja parka;
2. sprejema letne programe varstva in razvoja Škocjanskih jam in opravlja tam določene naloge;
3. stalno spremlja in analizira stanje naravnih vrednot in kulturne dediščine v parku;
4. pripravlja dodatne strokovne predloge za varstvo in opravljanje vzdrževalnih ukrepov skupaj z drugimi strokovnimi organizacijami;
5. usklajuje raziskovalne naloge v zvezi s parkom in organizira raziskovalno delo;
6. sodeluje pri mednarodnih projektih, predstavitev in strokovnih raziskavah parka ter skrbi za izvajanje prevzetih projektov;
7. skrbi za vzdrževanje, obnavljanje in zavarovanje spomenikov in znamenitosti na območju parka;
8. upravlja nepremičnine v skladu z aktom o ustanovitvi javnega zavoda;
9. skrbi za strokovno predstavitev parka in organizira izobraževanje;
10. sodeluje z lastniki posameznih spomenikov v parku, jim strokovno pomaga in svetuje;

11. pripravlja in vzdržuje poti in označbe v parku;

12. vzdržuje jamsko infrastrukturo za obisk jam in opravlja vodniško službo po parku.

Poleg zgoraj navedenih dejavnosti javni zavod v okviru javnih pooblastil opravlja še naslednje naloge:

1. vodi informacijski center;

2. zbira in vodi dokumentacijo ter ureja muzejske zbirke;

3. uresničuje predkupno pravico lokalne skupnosti in države pri nakupu spomenikov in znamenitosti v parku;

4. nadzira izvajanje varstvenih režimov v parku;

5. opravlja strokovni nadzor nad izvajanjem koncesije.

Ob soglasju in pod strokovnim nadzorom pristojnega izvajalca javne službe varstva kulturne dediščine zavod opravlja posamezno nalogo varstva kulturne dediščine.

Dejavnost parka se navezuje tudi na določbe iz drugih zakonov, predvsem Zakona o ohranjanju narave in Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99, 110/02 – ZGO-1, 126/03 – ZVPOPKD). PŠJ je v Regionalnem razvojnem programu za južno Primorsko in Pilotnem projektu Kras (Skupni razvojni program občin Divača, Hrpelje - Kozina, Komen, Sežana ter kraškega dela občin Koper in Miren - Kostanjevica – strateški del 2001–2010), opredeljen kot eden izmed štirih nosilnih območij za razvoj turizma na Krasu.

2. PRAVNE PODLAGE PROGRAMA VARSTVA IN RAZVOJA

2.1 Zakon o regijskem parku Škocjanske jame

13. člen Zakona o regijskem parku Škocjanske jame določa obvezne sestavine PVR PŠJ:

– celovita ocena stanja v parku,

– cilji varstva in razvoja ter načini njihovega uresničevanja,

– ocena stanja na vplivnem območju parka ter določitev ukrepov za izboljšanje in preprečevanje škodljivih vplivov,

– načini uresničevanja razvoju parka prilagojene davčne in drugih spodbujevalnih politik, subvencioniranja, izplačevanja nadomestil in spodbujevalne posojilne politike z merili in predvidenimi postopki,

– potrebna sredstva in njihovi viri,

– prostorske opredelitve načrtovanih varstvenih in razvojnih posegov v parku,

– določitev za park primernih dejavnosti in smernice za njihov razvoj.

Javni zavod PŠJ sprejme letne načrte na podlagi PVR PŠJ.

2.2 Zakon o ohranjanju narave

59., 60. in 61. člen Zakona o ohranjanju narave določa načrt upravljanja zavarovanega območja, na podlagi katerega se izvaja upravljanje zavarovanega območja.

Načrt upravljanja ima po zakonu naslednje nujne sestavine:

– celovita ocena stanja narave, posegov in dejavnosti ter ekonomske in socialne strukture prebivalstva,

– ocena stanja naravnih vrednot na zavarovanem območju,

– ocena stanja na vplivnem območju,

– določitev načinov uresničevanja nalog varstva na zavarovanem območju in ukrepov za izboljšanje in preprečevanje škodljivih vplivov na vplivnem območju,

– ocena možnosti nastanka naravnih in drugih nesreč na zavarovanem območju in določitev načinov izvajanja ukrepov, potrebnih za preprečevanje naravnih nesreč na zavarovanem območju ali zunaj njega,

– določitev podrobnejših razvojnih usmeritev in načini njihovega uresničevanja s prednostnim

upoštevanjem tradicionalnih načinov rabe in opravljanja dejavnosti,

– smernice za povezovanje sektorskih načrtov gospodarjenja z naravnimi dobrinami,

– določitev varstvenih usmeritev za trajnostni razvoj dejavnosti,

– določitev načinov financiranja za zagotavljanje namenov varstva in razvoja,

– umestitev in konkretizacija varstvenih režimov v prostor,

– naravovarstveni pogoji za urejanje prostora in program izvajanja načrta upravljanja. PVR PŠJ zajema tudi sestavine, ki so zahtevane v Zakonu za ohranjanje narave.

2.3 Zakon o varstvu kulturne dediščine

Zakon o varstvu kulturne dediščine ureja sistem varstva in ohranjanja kulturne dediščine in kulturnih spomenikov ter pristojnosti države in samoupravnih lokalnih skupnosti na tem področju.

Drugi odstavek 79. člena Zakonu o varstvu kulturne dediščine določena: »Kulturni spomeniki, razglašeni z zakonom o regijskem parku Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 57/96), so kulturni spomeniki po tem zakonu«.

2.4 Zakon o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi

V prilogi Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe RS v kulturi (Uradni list RS, št. 14/03 – uradno prečiščeno besedilo) so za obnovo tehniškega spomenika v PŠJ namenjena finančna sredstva za obdobje 2004–2008.

2.5 Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

V skladu z določili Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 93/2005), ki določa izdelavo regionalnega razvojnega programa (v nadaljnjem besedilu: RRP), bo PVR PŠJ ustrezno vključen v vsebino RRP za južno Primorsko. Ta program se pripravlja v sodelovanju z obalno-kraškimi občinami in občino Ilirska Bistrica.

2.6 Podlage za izdelavo programa varstva in razvoja

Pri izdelavi PVR PŠJ so bili upoštevani različni republiški in občinski prostorski dokumenti.

2.6.1 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Območje parka Škocjanske jame je v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije, Uradni list RS, št. 76/04) opredeljeno kot eno izmed območij nacionalne prepoznavnosti z vidika kulturnega in simbolnega pomena. Ohranjanje in razvoj nacionalno pomembnih krajinskih območij s prepoznavnimi značilnostmi se zagotavlja predvsem z ustreznim načrtovanjem in programiranjem. V postopkih prostorskega načrtovanja se ta krajinska območja obravnavajo kot zaokrožena krajinska območja in v njih se zagotavlja tak prostorski razvoj, ki ohranja njihovo celovito prepoznavnost.

2.6.2 Prostorski plan občine Divača

V točki 11.5 8. člena Odloka o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega plana Občine Sežana za območje Občine Divača za obdobje 1986 do 2000 in družbenega plana Občine za območje Občine Divača za obdobje 1986 do 1990 (Uradni list RS, št. 92/03) je PŠJ naveden kot regijski park.

V letu 2004 je bil sprejet Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o prostorskih ureditvenih pogojih v Občini Sežana za območje Občine Divača (Uradni list RS, št. 45/05), ki opredeljuje ureditvena območja naselij v Betanji, Matavunu in Škocjanu.

Za PVR PŠJ so bile v letih 1998 in 1999 izdelane različne ocene stanja v parku in strokovne podlage pristojnih ustanov.

2.6.3 Inventarizacije

– Inventarizacija odprtega prostora PŠJ: geologija, pedologija, hidrologija in drugi dejavniki v prostoru (BF Ljubljana, Oddelek za agronomijo, Center za pedologijo in varstvo okolja, 1998);

- Hidrogeološka karta območja Škocjanskih jam (Inštitut za geologijo, geotehniko in geofiziko, Ljubljana, 1998);
- Ocena turistične infrastrukture in speleološka inventarizacija Škocjanskih jam (Inštitut za raziskovanje krasa, ZRC SAZU, Postojna, 1998);
- Gozd in gozdni prostor v regijskem parku Škocjanske jame (Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Sežana, 1998);
- Študija: Zbiranje in čiščenje odpadnih vod s področja PŠJ – štiri variante (Vodnogospodarski inštitut, Ljubljana, 1998);
- Inventarizacija stanja električnih inštalacij v Škocjanskih jamah s predlogom izboljšav ter povezav z upravo parka (TSE, Audio-video inženiring, Ljubljana, 1998);
- Raziskovalne in seminarske naloge: Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo:
  - Možnosti ureditve in razvoja RPŠJ, 1995,
  - Prebivalci prevzamejo pobudo, 1995,
  - Zgodba o treh vaseh, 1996,
  - Vključevanje domačega prebivalstva v aktivno varstvo naravne in kulturne dediščine, 1996,
  - Opredelitev gospodarskega proizvoda PŠJ, 1998;
- Inventar kulturne in naravne dediščine za območje PŠJ (ZVNKD Gorica, Nova Gorica, 1997);
- Razvojna raziskovalna naloga: Arhitekturni potenciali stavbne dediščine v regijskem parku Škocjanske jame (Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana, 1998);
- Arheološka najdišča PŠJ (FF Ljubljana, Oddelek za arheologijo, 1999);
- Anketa prebivalcev parka (PŠJ, Slovenija, Škocjan, 1997);
- Zgodovina raziskovanj in turističnega obiska v Škocjanskih jamah (pripravil Matjaž Puc, 1999);
- Ocena dejanskega stanja turistične infrastrukture v Škocjanskih jamah pred prevzemom jam od podjetja HTG, d. d., Sežana, s predlogi ukrepov (mostovi, ograje, poti, električne instalacije, osvetlitev turističnih poti, dvigalo, previsne stene, sanitarije; izdelale različne strokovne institucije in PŠJ, 1998);
- Dejansko stanje elektroenergetskih tras in naprav ter nizkonapetostnega omrežja v parku (Elektro Primorska, PE Sežana, 1997);
- Dejansko stanje tras in vodovodnega omrežja v parku (Kraški vodovod Sežana, 1997);
- Dejansko stanje tras in telefonskega omrežja v parku (Telekom Slovenije, PE Koper, izpostava Sežana, 1997);
- Dejanske lokacije, tipi in prostornine greznic v Škocjanu, Betanji in Matavunu (Park Škocjanske jame, 1997);
- Lokacije kontejnerjev za komunalne odpadke v parku (PŠJ, 1997);
- Flora, favna in vegetacija Regijskega parka Škocjanske jame (Biološki inštitut Jovana Hadžija, ZRC SAZU, 2002);
- Kartiranje habitatnih tipov (Center za kartiranje flore in favne, 2004).

2.6.4 Strokovne podlage

- Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: MOP), Uprava RS za varstvo narave, Ljubljana:
- Evidenca naravnih vrednot v parku Škocjanske jame in njegovi neposredni okolici; Strokovne osnove za PVR (Ljubljana, 2000);
  - Naravovarstvene usmeritve za dejavnosti v prostoru regijskega parka Škocjanske jame (Ljubljana, 2000).
- Ministrstvo za kulturo, Uprava RS za kulturno dediščino, Ljubljana, v sodelovanju z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica, Nova Gorica:
- Izhodišča za varstvo kulturne dediščine v okviru priprave PVR s podrobnejšimi podatki o kulturnih spomenikih in kulturni dediščini z valorizacijo (Ljubljana, 2000).

2.6.5 Delo Urbanističnega inštituta Republike Slovenije, Ljubljana

Za PVR PŠJ je bilo izdelanih pet zvezkov s številnim kartografskim gradivom (26), in sicer:

- 1. faza, marec 1999;
- 2. delovni osnutek, januar 1999;
- 3. delovni osnutek, marec 1999;

- 4. delovni osnutek, januar 2000;
- 5. osnutek (gradivo za strokovni svet in svet zavoda), maj 2000.

3. CELOVITA OCENA STANJA NA ZAVAROVANEM OBMOČJU

3.1 Splošna ocena

Zavarovano območje PŠJ je veliko 413 ha in v celoti leži v občini Divača. Zajema sotesko Reke pred ponorom v Škocjanske jame, ponorni del z Veliko in Malo dolino, površje nad celotnim jamskim sistemom ter niza udornic na južnem in severnem delu. V njem ležijo tri vasi: Matavun, Škocjan in Betanja, v katerih živi 68 prebivalcev. Znotraj parka so še posebej zavarovani številni naravni in kulturni spomeniki.

Stanje naravnih vrednot in kulturne dediščine je ocenjeno na podlagi inventarizacij, ki so jih izdelale strokovne ustanove, strokovnih podlag pristojnih uprav, podatkov delavcev Javnega zavoda PŠJ in terenskih ogledov.

Kmetijska proizvodnja poteka na približno tretjini prostora. Gozdovi so večinoma naravni in ohranjeni; imajo nekoliko večji delež mladovja in manj lesne zaloge od slovenskega povprečja. Gospodarjenje z njimi je sonaravno.

Geomorfološke naravne vrednote, med katere sodijo udornice, vrtače, soteska, jame, so večinoma prepuščene naravnim procesom. Kjer pa so turistične poti ogrožene zaradi padanja kamenja ali naravne denudacije, so bila izvedena nekatera dela za zaščito obiskovalcev in delavcev parka (zaščitne mreže v Veliki dolini) ter pred nenadzorovanim obiskovanjem jam in ropanjem arheološke dediščine (zaprtje Velike jame na Prevali in Prukerja).

Geološke naravne vrednote so bile prepuščene naravnim procesom in niso ogrožene.

Hidrološke naravne vrednote obsegajo Reko in njene pritoke. Količina in kakovost vode niha glede na letne čase in intenzivnost proizvodnje v Ilirski Bistrici, ki še vedno ostaja njen največji onesnaževalec.

Botanične naravne vrednote po popisu, ki je bil narejen za vpis na seznam svetovne dediščine pri Unescu, niso bistveno spremenjene ali ogrožene. S projekti popisa flore in favne v parku ter kartiranja habitatov na območju parka in Mejam je bilo ugotovljeno ugodno stanje, ki ga je v prihodnje treba vzdrževati in spremljati z nadaljnji popisi.

Zoološke naravne vrednote se popisujejo. Na območju domuje vrsta rastlin in prostoživečih živali, vključno z ogroženimi in redkimi vrstami, ki imajo tod tudi migracijske poti.

Dendroloških in oblikovanih naravnih vrednot v parku nimamo posebej opredeljenih.

Kulturna dediščina. Ministrstvo za kulturo je v okviru priprave programa varstva in razvoja in v sodelovanju z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine Nova Gorica v letu 2000 pripravilo Izhodišča za varstvo kulturne dediščine, v letu 2006 pa oceno ogroženosti kulturne dediščine. V njih je opredelilo tudi valorizacijo kulturne dediščine s smernicami za varstvo, obrazec za oceno ogroženosti stavbne dediščine in predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o regijskem parku Škocjanske jame.

Infrastrukturne povezave in parkovna infrastruktura. V park se je mogoče pripeljati po regionalni cesti Divača–Ribnica; kdor pa pride do Divače z vlakom, krene s tamkajšnje železniške postaje po označeni pešpoti do informacijskega centra v Matavunu. V parku so urejene kolesarske, planinske in druge turistične pešpoti. Organiziran obisk jam v spremstvu vodnika je mogoč vsak dan. Invalidi gredo lahko do razgledišča. Ob informacijskem centru je urejeno parkirišče za osebna vozila in avtobuse. Usmerjevalne table so ob pomembnejših poteh, na vhodih v park ter na pomembnejših magistralnih in regionalnih cestah v okolici parka. Turistična infrastruktura Škocjanskih jam je bila ob prevzemu jam leta 1999 ocenjena kot slaba in nevarna, vendar je bila med letoma 1999 in 2004 deloma sanirana in obnovljena, tako da je stanje poti, ograj in električne razsvetljave danes zadovoljivo. V letu 2002 je bila okoli Velike in Male doline ter skozi vasi Betanja, Škocjan in Matavun speljana Učna pot Škocjan. Začne in konča se pred informacijskim centrom in je dolga približno dva kilometra. Na njej je 24 točk, na katerih so predstavljeni različne vsebine z naravoslovnega in družboslovnega področja.

Turistična ponudba PŠJ. Daleč najpomembnejši objekt v kompleksni ponudbi parka je sam jamski sistem. Slovi po izjemnem podzemnem kanjonu in po tem, da je vpisan na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine pri Unescu. Število obiskovalcev jame od ustanovitve parka narašča iz leta v leto. Od prevzema jam, leta 1999, ko jih je prišlo približno 45.000, se je povečalo na dobrih 80.000, pri čemer prevladujejo tujci (okoli 80%), medtem ko delež domačih ostaja nespremenjen oziroma blago pada. Poleg

jam se v okviru dodatne turistične ponudbe vse bolj uveljavljajo muzejske zbirke v obnovljenima J'kopinovem in Jurjevem skednju. V letu 2003 je bila dokončana še učna pot Škocjan, s čimer je ponudba parka zajela širše območje, vključno z vasi Betanja, Škocjan in Matavun. V prenovljenem objektu Škocjan 3 je predvidena postavitve stalne biološke, geološke in arheološke zbirke Krasa.

Socialno-ekonomska ocena stanja izkazuje 69 stalnih prebivalcev, ki živijo v treh vaseh v parku, in sicer v Škocjanu (2), Betanji (10) in Matavunu (57). Starostna struktura je zadovoljiva, razen v Škocjanu, kjer živita dva starejša domačina. Od zaposlenih večina dela v bližnji Divači, trije domačini so zaposleni v parku. Čistih kmečkih gospodinjstev v parku ni več, razen nekaj starejših, ki se dopolnilno ukvarjajo s kmetijstvom (sadjarstvo, vrtnarstvo). V dnu nekaterih udornic so manjše obdelane njive. Večina mladostnikov se izobražuje v srednjih in visokih šolah. Interes za turistične dopolnilne dejavnosti se je v letih, odkar je bil ustanovljen park, povečal.

Kmetijstvo in gozdarstvo. Gozdnatost v parku je 72-odstotna. Prevladuje panjasti gozd, veliko je površin, ki se zaraščajo. Gospodarjenje je urejeno z gozdnogospodarskimi načrti, ki so usklajeni s strokovnimi službami PŠJ. Gozdovi so nizko produktivni in večfunkcionalni (proizvodne, socialne in ekološke funkcije) ter niso ekonomsko zanimivi. Večji del vseh kmetijskih in gozdnih površin je v zasebni lasti.

Sodelovanje s prebivalci parka je zgledno in se odraža na vseh ravneh družbenega življenja, predvsem pri skupnem varovanju naravne in kulturne dediščine, skupnih delovnih akcijah pri vzdrževanju in obnovi infrastrukture v parku, košnji in spravilu sena ter urejanju kulturne krajine. Poseben pomen za prebivalstvo ima pomoč PŠJ pri pripravi potrebne dokumentacije, povezane s posegi v prostor na zavarovanem območju parka, skupni dogodki ob državnih praznikih in ohranjanje lokalnih običajev in s tem vključevanje domačinov v redne in občasne zaposlitve.

PŠJ spodbuja in v soglasju z MOP finančno podpira domačine v parku, ki pod strokovnim nadzorom pristojnih služb obnavljajo domačije. Del teh bo namenjen turistični in gostinski dejavnosti, s čimer bo park dobil prve prenočitvene kapacitete (v letu 2006 bo predvidoma 16 postelj). Tako bodo imeli obiskovalci možnost večdnevnega bivanja v parku, kar je priložnost za dodatni zaslužek lokalnega prebivalstva. Zelo dejavno je Turistično društvo Škocjan, ki vsako leto v aprilu prireja tradicionalni pohod ob ponoru Reke in festival amaterskih gledališč, ki se prične z nastopom pevskih zborov ob kresni noči. PŠJ sodeluje tako pri pripravah na te dogodke kot pri njihovi izvedbi.

3.2 Ocena ogroženosti

Varstvo narave in okolja. Posamezni objekti in območja naravnih vrednot so ogroženi zaradi odpadkov iz preteklosti (zlasti jame in vrtače) in neorganiziranega obiska. Tako se lahko še vedno naleti na divja odlagališča komunalnih odpadkov, ki pa jih s pomočjo domačinov in lokalnih društev PŠJ sproti sanira. Zbiranje in čiščenje odpadnih vod iz vasi v parku je za zdaj še neurejeno, vendar se bomo v sodelovanju z občino Divača s to težavo spopadli v bližnji prihodnosti. PŠJ je od strokovne institucije VGI Ljubljana pridobil idejne zasnove za vsa tri naselja v parku: Matavun, Škocjan in Betanjo. Gospodinjstva imajo večinoma enoprekatne in dvoprekatne, le redka triprekatne greznice.

Prek zaščitenega območja so se prevažale nevarne snovi in naftni derivati, kar pa je bilo po posredovanju PŠJ prepovedano. V parku se v poletnih mesecih občasno pojavlja težava divjega kampiranja, na kar pa se vsakič odzove nadzorna služba parka. Moteč je tudi hrup zaradi preletov letal in helikopterjev, na kar je PŠJ opozoril letalsko enoto Slovenske vojske in policijo in tako to težavo bistveno omilil.

Še vedno obstaja nevarnost pljenja kulturne in naravne dediščine (arheološke najdbe, ptičji zarod ...), zaradi česar smo v PŠJ zaprli in elektronsko zavarovali najpomembnejše objekte v parku in izobrazili prostovoljne naravovarstvene nadzornike PŠJ, ki vsak dan spremljajo stanje na terenu.

Naravne nesreče. Ocena ogroženosti zaradi naravnih nesreč, večinoma so posledica dolgotrajnega deževja, kaže na nevarnost poplavnih in visokih vod. Zaradi zmrzali in erozije v jami in udornicah pada in polzi kamenje, ki je v preteklosti uničilo dele turističnih poti, ograj in mostov v Mahorčičevi in Mariničevi jami ter Mali dolini in povečuje tveganje za obiskovalce.

Kulturna dediščina. Stanje kulturnih spomenikov in kulturne dediščine je solidno, vendar nekateri objekti zaradi neurejenega in razdrobljenega lastništva še vedno propadajo in so zapuščeni ali poškodovani. Eden bistvenih razlogov je, da je veliko lastnikov v tujini in nimajo interesa za obnovo domačij.

4. OCENA STANJA NA VPLIVNEM OBMOČJU

4.1 Splošna ocena

Vplivno območje PŠJ je veliko približno 45.000 ha in zajema celotno porečje reke Reke. Leži na ozemlju petih občin: Divača, Hrpelje - Kozina, Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna. Pokriva južni del Snežniškega masiva do meje z Republiko Hrvaško, severovzhodni del Brkinov, južni del Vremščice, Košansko dolino, Slavinski ravniki in Sajevo polje. Ima 92 naselij, med katerimi je največje Ilirska Bistrica s 4869 prebivalci.

Ocena temelji na istih podlagah kot ocena stanja v parku. Okolje in naravne vrednote so dobro ohranjeni, kulturna krajina vplivnega območja, ki je določeno kot porečje reke Reke, je negovana. Kmetijska proizvodnja je prisotna na približno tretjini prostora, in sicer predvsem na območju flišnatih Brkinov in doline Reke. S celotnega območja se v Reko stekajo ohranjeni pritoki čiste vode. Gozdovi so večinoma naravni in ohranjeni z večjim deležem mladovja in nekaj nižjo lesno zalogo od slovenskega povprečja. Gospodarjenje z njimi je sonaravno. Na območju najdemo vrsto rastlin in prostoživečih živali, vključno z ogroženimi in redkimi vrstami, ki imajo tudi migracijske poti. Živalstvo se postopoma vrača v vodotoke, vendar je zaradi občasnih onesnaženj še vedno ogroženo.

Za spremljanje stanja okolja se občasno zbirajo podatki za zrak in vodo, koristno pa bi bilo kontinuirano spremljanje stanja okolja ter stanja redkih vrst rastlin in prosto živečih živali.

Inšpektorat RS za okolje in prostor nadzoruje izvrševanje predpisov in upravnih dovoljenj. Agencija RS za okolje, Ministrstvo za kulturo in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije z Območno enoto Nova Gorica opravljajo upravne in strokovne naloge s področja naravne in kulturne dediščine v okviru njihovih pristojnosti. Zavod RS za varstvo narave, območna enota Nova Gorica, raziskuje, dokumentira in vrednoti naravno in kulturno dediščino v PŠJ in na vplivnem območju.

Velik del vplivnega območja je vključen v ekološko omrežje Natura 2000.

4.2 Ocena ogroženosti na vplivnem območju

Onesnaženje voda. Ogroženost izhaja iz virov onesnaženja voda, stanja voda ter posegov v vodni režim. Med dejanskimi viri onesnaženja so: industrija, obrt, kmetijstvo, promet in tranzit naftnih derivatov iz rafinerije na Reki v notranjost Slovenije. V vplivnem območju parka je malo urejenih individualnih greznic, mesto Ilirska Bistrica ima od leta 2003 komunalno čistilno napravo za 10.000 enot, na katero se bodo v prihodnjih letih pričele priključevati še okoliške vasi. Za stalno spremljanje stanja in preprečevanje občasnih onesnaženj bi morala biti okoljska inšpekcija Ministrstva za okolje in prostor bolj pozorna na to območje. Pomembno vlogo pri varovanju voda imajo ribiči, gozdarji, lovci, jamarji in drugi naravovarstveniki, ki so neposredno povezani s PŠJ.

Na onesnaženje podzemlja z odplakami iz gospodinjstev in industrije opozarjajo tudi izvedene študije Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU iz Postojne in Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, Oddelek za hidrologijo.

Na območju nekdanjih vojašnic v Trnovem so pred leti odkrili podzemne rezervoarje, napolnjene z odpadnimi olji, in jih sanirali. Še vedno pa obstaja možnost, da še vedno niso odkrili in evidentirali vseh. Strelišče na glinaste golobe na Črnih njivah nad Ilirsko Bistrico bi bilo treba urediti po normativih za urejanje tovrstnih strelišč na prostem.

Kmetijstvo onesnažuje vodo in podtalje z odpadnimi vodami s kmetij in farm ter z agrozaščitnimi sredstvi in škropivi. Med potencialnimi viri onesnaženja so prometne nesreče, izlivi iz tovornjakov, ki prevažajo naftne derivate in nevarne snovi. Pranje cistern zasebnih prevoznikov za prevoz naftnih derivatov oziroma nevarnih snovi je v postopku urejanja na zasebnih parkiriščih, medtem ko ima podjetje TIB Transport Ilirska Bistrica urejeno sodobno čistilno napravo. Poleg tega ima podjetje usposobljeno strokovno skupino zaposlenih z opremo za nujne intervencije v primeru izlitja nevarnih snovi na suhem. Kljub prizadevanjem TIB Transport, MOP in uprave PŠJ še ni izvedena organizacija odstranjevanja in posnetja naftnih derivatov in drugih strupenih snovi z vodne gladine Reke ob morebitnih večjih izlitjih iz rezervoarjev ali prometnih nesrečah s cisternami ob ali v strugi Reke. V takšnih primerih je pričakovati, da bo skoraj vsa izlita količina pritekla v Škocjanske jame in katastrofalno onesnažila jame in kraški

vodonosnik.

Kakovost vode v reki Reki se je po stečaju Tovarne organskih kislin v Ilirski Bistrici po letu 1991 precej izboljšala, zlasti v toku pod Ilirsko Bistrico, ker iz omenjene tovarne ni več nevarnih emisij.

Na vodni režim vplivata akumulaciji Klivnik in Mola s skupno količino voda okoli 3,5 milijona m³, namenjeni bogatenju vode Reke ob nizkih pretokih zaradi suše oziroma zagotavljanju pretoka, ki ustreza ekološkemu minimumu. Hkrati zadržujeta večje količine visokih padavinskih voda in s tem preprečujeta večje poplave v Ilirski Bistrici.

Na levem pritoku Reke, Padežu, je predvidena gradnja zadrževalnika za ureditev oskrbe z vodo za slovensko Istro in zaledno kraško območje. PŠJ je v sklopu tega projekta podal smernice, s katerimi opozarja na pomen Škocjanskih jam kot Unescove svetovne dediščine in mednarodno pomembnega podzemnega mokrišča v sklopu Ramsarske konvencije. S tem projektom bo verjetno ogrožen vodni režim in naravne vrednote, zato je treba še pred gradnjo akumulacije Padež zagotoviti stalne zadostne količine vode v Reki za biološki minimum in nespremenjeno stanje v Škocjanskih jamah. Za spremljanje stanja vode v Reki je Agencija RS za okolje obnovila vodomerno postajo Cerkvenikov mlin, predvidena pa je še nova vodomerna postaja pred vstopom Reke v Škocjanske jame

Odlagališča. V vplivnem območju so številna neurejena odlagališča komunalnih odpadkov. Občina Ilirska Bistrica, ki z dvema tretjinama površine leži v vplivnem območju parka, jih ima evidentiranih nad sto. V okviru občinskega plana izvedejo osem sanacij divjih odlagališč na leto, kar poteka že pet leto. Največja težava je odlagališče industrijskih odpadkov (Tovarne organskih kislin, ki so jo zaprli konec osemdesetih let) na območju Globovnika, ki je v fazi izdelave projekta sanacije znotraj državnega projekta starih bremen.

V naslednjih treh letih naj bi se v občini Ilirska Bistrica predvidoma uredil zbirni center za ločeno zbiranje odpadkov. Priprave za projekt potekajo. V prvi fazi je predvidena postavitev 28 ekoloških otokov.

Onesnaževanje zraka. Precejšnje je predvsem zaradi industrije v Ilirski Bistrici, kar vpliva tudi na onesnaženost vode. V tovarni Lesonit se izvajajo stalne meritve izpustov v zrak.

5. DELOVANJE JAVNEGA ZAVODA PARK ŠKOCJANSKE JAME, SLOVENIJA

5.1 Sedanje stanje

5.1.1 Opis dela

Park upravlja zavod kot javno službo, ki jo zagotavlja in delno financira ustanovitelj. V okviru javne službe opravlja zavod z zakonom in sklepom o ustanovitvi več dejavnosti, med katerimi so skrb za vzdrževanje, obnavljanje in zavarovanje spomenikov in znamenitosti na območju parka, stalno spremljanje in analiza stanja naravnih vrednot in kulturne dediščine v parku, usklajevanje raziskovalnih nalog v zvezi s parkom ter organizacija raziskovalnega dela, sodelovanje pri mednarodnih projektih, skrb za javno predstavitev parka, izvedba in organizacija izobraževanja, priprava in vzdrževanje poti in označb v parku, sodelovanje z lastniki posameznih spomenikov v parku strokovna pomoč in svetovanje, vzdrževanje jamske infrastrukture za obisk jam in opravljanje vodniške službe po parku in jamah ter vodenje informacijskega centra.

Zavod je v letu 1999 od prejšnjega upravljavca Škocjanskih jam dobil v upravljanje celoten jamski splet in jamsko ter drugo infrastrukturo, ki vključuje tudi trgovino z živili in gostinski obrat. Vodenje slednjega ni bilo v interesu zavoda, zato ga je skupaj s trgovino dal v najem. V zadnjih letih je zavod vlagal v obnovo infrastrukture, poudarek je bil tudi na promociji Škocjanskih jam doma in v tujini. To mu iz leta v leto prinaša več obiskovalcev in večji priliv sredstev iz dejavnosti vodenja.

Poleg obiska Škocjanskih jam je zavod vključil v turistično ponudbo še etnološko in arheološko-krasoslovno zbirko, ki ju je uredil v dveh obnovljenih skednjih v Škocjanu, in učno pot Škocjan.

5.1.2 Sistemizacija

Ob ustanovitvi zavoda leta 1997 so bili v njem štirje zaposleni, po prevzemu Škocjanskih jam od prejšnjega upravljavca leta 1999 pa se je obseg dela razširil in sprejeta je bila nova sistemizacija, po kateri je bilo v zavodu šestnajst zaposlenih. Z dopolnitvijo sistemizacije v letu 2005 pa je zasedenih osemnajst od devetnajstih sistemiziranih delovnih mest.

V upravi PŠJ je 11 zaposlenih: direktor zavoda, 5 višjih svetovalcev MOP, 2 svetovalca MOP, poslovna sekretarka, knjigovodja blagajnik in hišnik – ekonom.

V vodniški službi je zaposlenih 7 naravovarstvenih nadzornikov – vodnikov, ki so poleg naravovarstvenega nadzora in vodenja po jami, parku in muzejskih zbirkah zadolženi tudi za vodenje blagajne, prodajo spominkov, vzdrževanje dvigala ter varstvo pri delu.

Ker se dejavnost zavoda iz leta v leto širi, se od leta 2003 med turistično sezono, za določen čas šestih mesecev, zaposluje dodatne vodnike.

Izobrazbena struktura zaposlenih:

Izobrazba:	Število redno zaposlenih:	Število zaposlenih za določen čas:	Skupaj število zaposlenih
visokošolska	8	1	9
višja	1		1
srednja	7	7	14
poklicna	3		3
Skupaj	19	8	27

Zaradi nemotenega poteka dela PŠJ v skladu s širjenjem dejavnosti in povečanim obiskom Škocjanskih jam in parka se načrtuje dodatne zaposlitve.

5.2 Prihodnje stanje

5.2.1 Dinamika zaposlovanja v PŠJ za obdobje 2006–2010

Redno zaposleni:

Zaposleni /leto	2006	2007	2008	2009	2010
direktor	1	1	1	1	1
višji svetovalec MOP v službi za prostorsko načrtovanje	1	1	1	1	1
višji svetovalec MOP v naravovarstveno nadzorni službi	1	1	1	1	1
višji svetovalec MOP v službi za finančno-računovodske in splošne zadeve	1	1	1	1	1
višji svetovalec MOP v službi za raziskovanje in razvoj	2	1	1	1	1
višji svetovalec MOP v službi za organizacijo obiska in trženje	1	1	1	2	2
svetovalec MOP - geograf	1	1	1	1	1

svetovalec MOP - biolog – ekolog	1	1	1	1	1
poslovna sekretarka	1	1	1	1	1
knjigovodja - blagajnik	1	1	1	1	1
nadzornik v zavarovanem območju – blagajnik	1	1	1	1	1
nadzornik v zavarovanem območju – namestnik blagajnika	1	1	1	1	1
nadzornik v zavarovanem območju – pooblaščen za varstvo pri delu	1	1	1	1	1
nadzornik v zavarovanem območju – vzdrževalec dvigala	1	1	1	1	1
nadzornik v zavarovanem območju – prodajalec spominkov	1	2	2	2	2
nadzornik v zavarovanem območju – vodnik	2	2	2	2	2
hišnik – ekonom	1	1	1	1	1
arheolog - etnolog	1	1	1	1	1
Skupaj število zaposlenih	20	20	20	21	21

Zaposleni za določen čas med turistično sezono:

Zaposleni /leto	2006	2007	2008	2009	2010
nadzorniki v zavarovanem območju	5	5	5	5	6
Skupaj število zaposlenih za določen čas	5	5	5	5	6

Zaposleni za določen čas – projektne zaposlitve:

Zaposleni /leto	2006	2007	2008	2009	2010
mednarodni projekti	2	2	1	2	2
drugi projekti			1	1	1
Skupaj število zaposlenih za določen čas – projektne zaposlitve	2	2	2	3	3

Med poletno sezono se za potrebe vodenja po Škocjanskih jamah, učnih poteh in opravljanje muzejske dejavnosti prek študentskega servisa zaposli tri do pet študentov.

6. CILJI IN UKREPI

Cilji so razdeljeni na sklope (6.1, 6.2, 6.3 ...), in sicer na varstvene, razvojne, širše; posebej izpostavljeni so cilji izobraževanja in monitoringa. Sklopi se delijo glede na področja (6.1.1, 6.1.2, 6.1.3 ...), ta pa imajo podcilje (6.1.1.1, 6.1.1.2, 6.1.1.3 ...). Vsak podcilj ima predvidene ukrepe, s katerimi ga uresničujemo. Pri ciljih varstva so opredeljeni cilji ohranjanja naravnih vrednot, narave in okolja ter kulturnih spomenikov in kulturne dediščine. Pri ciljih razvoja pa cilji razvoja dejavnosti za potrebe

lokalnega prebivalstva, dejavnosti parka, varnosti obiskovalcev in delavcev. Širši cilji zajemajo razvoj dejavnosti v vplivnem območju parka, medtem ko so cilji monitoringa in izobraževanja zaradi pomembnosti in obsežnosti obravnavani posebej.

V izvajanje navedenih ciljev in ukrepov, predvidenih z Zakonom o regijskem parku Škocjanske jame, in drugih predpisov ter mednarodnih konvencij so vključeni stroški administrativnih, finančnih, raziskovalnih in drugih del v skladu z dejavnostmi parka, predpisanimi z Zakonom o Regijskem parku Škocjanske jame, sprejeto in potrjeno sistemizacijo delovnih mest in zahtevami mednarodnih konvencij.

6.1 Cilji za udeleževanje v skladu z mednarodnimi konvencijami, programi, organizacijami in drugimi institucijami

6.1.1 Delovanje v skladu z določili Konvencije o svetovni kulturni in naravni dediščini

UKREPI:

- priprava poročil o izvajanju Konvencije o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine v sodelovanju z MOP in Ministrstvom za kulturo;
- promocija Škocjanskih jam kot naravne svetovne dediščine;
- izvedba tematskih tečajev;
- obveščanje širše javnosti v strokovnih in poljudnih publikacijah ter medijih o ukrepih, povezanih z izvajanjem določil iz te konvencije;
- izvedba obletnic vpisa Škocjanskih jam v Unescov seznam svetovne dediščine;
- izdaja tematskih publikacij;
- izdaja zgibanke.

6.1.2 Delovanje v skladu z določili Ramsarske konvencije

UKREPI:

- spremljanje stanja in obveščanje strokovnega odbora o ohranjanju stanja in spremembah ter posredovanje podatkov v mednarodno bazo znanstvenih podatkov;
- promocija Škocjanskih jam kot podzemnega mokrišča;
- izvajanje projektov v okviru Ramsarske konvencije;
- izvedba tematskih tečajev;
- povezovanje v nacionalno zvezo nadzornikov in mednarodne organizacije naravovarstvenih nadzornikov;
- obveščanje širše javnosti v strokovnih in poljudnih publikacijah ter medijih o ukrepih, povezanih z izvajanjem določil iz te konvencije;
- izvedba dogodkov ob obletnici vpisa Škocjanskih jam v Seznam mokrišč mednarodnega pomena;
- izdaja zgibanke;
- izdaja tematskih publikacij;
- udeležba na mednarodnih srečanjih (delavnice, konference, simpoziji ...).

6.1.3 Delovanje v skladu z določili programa MAB

UKREPI:

- ugotavljanje vpliva človekove dejavnosti na naravno okolje;
- ozaveščanje in izobraževanje javnosti s tematskimi predavanji, delavnicami
- razstavami, seminarji, publikacijami, plakati in ekskurzijami;
- monitoring v jami, v Reki in na površju;
- priprava programov in sporazumov za uskladitev in umestitev programa MAB v strateške občinske, regionalne in republiške dokumente;
- promocija parka Škocjanske jame kot biosfernega območja;
- dogodki ob obletnici vpisa parka Škocjanskih jam v program MAB.

6.1.4 Delovanje v skladu s projektom Natura 2000

UKREPI:

- sodelovanje z MOP pri dejavnostih, povezanih s projektom Natura 2000;
- monitoring redkih in ogroženih vrst ter habitatov v zavarovanem območju PŠJ, ki so navedeni v evropskih direktivah;
- zagotavljanje ugodnega stanja za ohranitev redkih in ogroženih vrst ter habitatov v zavarovanem območju PŠJ.

6.1.5 Delovanje v skladu z določili Mreže zavarovanih območij v Alpah

UKREPI:

- sodelovanje v Mreži zavarovanih območij v Alpah na projektu Alpencom;
- sodelovanje na različnih delavnicah, seminarjih, konferencah, posvetih ...;
- varovanje naravne in kulturne dediščine na območju Alp.

6.1.6 Delovanje v skladu z določili organizacije Europarc

UKREPI:

- priprava promocije in udeležba PŠJ na konferenci Europarc;
- udeležba na tematskih delavnicah in seminarjih.

6.1.7 Delovanje v skladu z določili združenja ISCA

UKREPI:

- udeležba na mednarodnih konferencah in kongresih;
- sodelovanje in povezovanje z drugimi turističnimi jamami po svetu.

6.2 Cilji varstva

Cilji varstva posegajo na področja varstva narave, ohranjanja kulturne krajine in kulturne dediščine ter upravljanja kulturnih spomenikov. Cilje varstva narave lahko opredelimo kot pasivne, saj zajemajo ohranjanje obstoječega stanja. Cilje varstva okolja, ohranjanja kulturne krajine in nekaterih rastlinskih in živalskih vrst ter kulturnih spomenikov pa štejemo med aktivne. Mednje se uvrščajo kmetijstvo, gozdarstvo, druge dejavnosti, s katerimi se vzdržuje kulturno krajino ter območja naselbinskih in kulturnih spomenikov.

6.2.1 Cilji za ohranitev izjemnih geomorfoloških, geoloških in hidroloških naravnih vrednot

6.2.1.1 Ohranitev izjemnih površinskih in podzemeljskih kraških pojavov, zlasti jam, brezen in udornic

UKREPI:

- stalen nadzor in vodenje po parku;
- zavarovanje sten in nadzor nad njimi; Sokolak, Lisična, pečine nad Sapendolom in sten v soteski Reke z botaničnimi naravnimi vrednotami;
- stalen nadzor in evidenca obiska jam, ki so zaprte za javnost;
- spremljanje stanja naravnih procesov v jamah, udornicah in površinskih kraških pojavih (evidenca stanja, premikanja razpok, podorov, drsenja melišč, padlih dreves ...);
- fizično zavarovanje najbolj ogroženih naravnih vrednot in primerna označitev;
- sanacija in zmanjšanje ugodnih razmer za rast alg in mahov na kapniških tvorbah;
- čiščenje odpadkov iz jam, udornic in brezen;
- obnavljanje in urejanje primernih poti za obiske – Mahorčičeva in druge jame (študije, projekti in začetek fazne obnove);
- ozaveščanje javnosti o pomenu naravnih vrednot, vpisanih v seznam UNESCO, MAB in Ramsar ter Mrežo zavarovanih območij v Alpah.

6.2.1.2 Ohranitev hidroloških in hidrogeomorfoloških značilnosti struge in bregov Reke

UKREPI:

- stalen nadzor v parku in vplivnem območju;
- sodelovanje v procesih odločanja pri posegih v strugi Reke ali njenih bregovih (parkirišča, jezovi, gradnja ...);
- ohranjanje poraščenosti bregov in naravnih sestavin struge Reke vzdolž celotnega toka;
- sodelovanje pri izvedbi ekoloških raziskav in analiz ter ugotavljanje vpliva morebitne načrtovane akumulacije v porečju Reke;
- sodelovanje pri opredelitvi možnih negativnih vplivov morebitne akumulacije in drugih posrednih posegov na jamski sistem Škocjanskih jam;
- sodelovanje pri opredelitvi pogojev in drugih nujnih dejavnikov, ki bi zaradi načrtovanih posegov izničili ali zmanjšali negativne vplive;
- ozaveščanje javnosti o pomenu hidroloških in hidrogeomorfoloških značilnosti struge in bregov za sonaravno življenje.

6.2.1.3 Razširitev zavarovanega območja parka do stika s flišem (območje Mejam)

UKREPI:

- valorizacija območja in strokovne podlage za širitev parka po sprejetih sklepih sveta zavoda in 3. ramsarske konference na Bledu;
- nadzor in spremljanje stanja naravnih vrednot na območju širitve;
- dejavnosti, povezane z vključevanjem prebivalcev parka (sodelovanje pri kandidaturi) in izboljšanjem stanja (čiščenje divjih odlagališč, sanacija kalov);
- posredno varstvo z ozaveščanjem prebivalcev o ekologiji živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov;
- vključevanje domačinov v prostovoljno naravovarstveno nadzorno službo parka;
- aktivnosti za prijavo kandidature širitve parka pri Unescu.

6.2.1.4 Izboljšanje kakovosti vode v Reki in njenih pritokih

UKREPI:

- partnersko sodelovanje v mednarodnih in slovenskih projektih za ohranjanje in izboljšanje stanja kakovosti Reke (čistilne naprave, pranje cistern, kmetijstvo, deponije);
- sodelovanje z Direkcijo za ceste s predlogi za izboljšane prometne varnosti na cestah, kjer bi se lahko zgodile nesreče in izlitja nevarnih in strupenih snovi v Reko;
- strokovno sodelovanje s podjetji, ki imajo usposobljene intervencijske skupine za omilitev posledic katastrofalnih nesreč na Reki;
- sodelovanje pri nabavi in montaži dveh sesalnih naprav hidropak za odstranjevanje oljnih madežev s površine – gladine Reke;
- sodelovanje z ribiči pri ugotavljanju onesnaževalcev in njihovem prijavljanju inšpekcijskim službam;
- sodelovanje pri pripravi projektne dokumentacije za izvedbo zbiranja in čiščenja komunalnih odpadnih vod v vaseh v parku in njegovi neposredni bližini ter pridobivanje ustreznih dovoljenj;
- ureditev primernih parkirnih površin v parku;
- izvajanje občasnih čistilnih akcij struge in bregov Reke.

6.2.1.5 Omejitev in preprečitev oziroma zmanjšanje vseh drugih vrst onesnaževanja

UKREPI:

- stalen nadzor in spremljanje stanja;
- nadaljevanje sanacije divjih odlagališč;
- preprečevanje umestitve neprimernih dejavnosti in objektov v vplivno območje parka (vizualno onesnaženje, onesnaževanje s hrupom, smradom ...);
- spremljanje in nadzor nad preleti motornih letal, helikopterjev in motornih zmajev nad območjem parka in predlogi za ukrepanje ustreznim organom;

- v sodelovanju z občino Divača določanje ustreznih lokacij za deponijo odpadnih gradbenih materialov in materiala iz zemeljskih izkopov;
- odstranjevanje smeti in kovancev v jami.

6.2.1.6 Usklajevanje in organiziranje raziskovanja naravnih značilnosti območja parka

UKREPI:

- speleološko, krasoslovno in hidrološko raziskovanje;
- sodelovanje in organizacija pri raziskovanju drugih dejavnosti na območju parka;
- odkrivanje in spremljanje dihalnikov nad jamo;
- spremljanje in sofinanciranje raziskav kot možnost povezovanja Škocjanskih jam v smeri Kačne jame;
- nadaljevanje študije migracijskih poti živali;
- nadaljevanje projekta geodetske izmere celotnega sistema Škocjanskih jam (Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU);
- sodelovanje na različnih kongresih, simpozijih, konferencah, delavnicah doma in v tujini ter ponujanje pomoči različnim organizacijam in znanstvenikom, ki obiščejo park.

6.2.2 Cilji za ohranitev redkih, ogroženih, endemičnih in drugih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov

6.2.2.1 Ohranitev ekosistemov in vrstne pestrosti

UKREPI:

- ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev o ekologiji živalskih in rastlinskih vrst ter ohranjenosti njihovih habitatov;
- ohranjanje naravnih vhodov, rogov in vegetacije na vhodih jam in brezen;
- ovrednotenje nosilne kapacitete jam oziroma največjega števila obiskovalcev, ki jih posamezni deli Škocjanskih jam brez škodljivih posledic na naravo še prenesejo (dnevno, mesečno, sezonsko, letno);
- preprečevanje širjenja kmetijskih in drugih dejavnosti na rastišča redkih, ogroženih ali endemičnih rastlinskih vrst, če ne zahtevajo vzdrževanja krajine;
- zagotavljanje študije kartiranja habitatov;
- aktivno vključevanje v gozdno-gospodarske načrte;
- sodelovanje pri načrtovanju uravnavanja živalstva z lovom in ribolovom v parku;
- čiščenje kalov v Škocjanu, Matavunu in Betanji;
- odkup parcel na območju naravnih spomenikov in drugih območjih;
- odkup in ureditev brežine na vplivnem območju (pri Jasenu), kjer gnezdijo ptiči čebelarji.

6.2.2.2 Spodbujanje nadaljnjih biospeleoloških raziskav

UKREPI:

- zagotovitev študije podrobnejšega popisa jamske flore in favne za namene upravljanja.

6.2.3 Ohranitev paleontoloških najdišč in arheološke dediščine

6.2.3.1 Zavarovanje in ureditev upravljanja arheoloških in paleontoloških najdišč

UKREPI:

- fizično zaprtje vhodov v jame, pomembne z arheološkega vidika, in njihov nadzor;
- organiziranje paleontoloških raziskav v sistemu Škocjanskih jam.

6.2.3.2 Upoštevanje odločbe o predhodnih in zaščitnih arheoloških raziskovanjih pri prihodnjih zemeljskih posegih na območju razglašeni spomenikov in sočasno strokovno preverjanje arheološkega potenciala pri drugih zemeljskih delih

UKREPI:

– zagotovitev predhodnih nedestruktivnih raziskav in zaščitnih arheoloških raziskovanj pri zemeljskih posegih.

6.2.4 Cilji za ohranitev etnološke dediščine, arhitekturnih značilnosti in kulturne krajine

6.2.4.1 Preprečitev nadaljnega propadanja objektov in območij kulturne dediščine ter njihova obnova in revitalizacija

UKREPI:

– odkup najpomembnejših kulturnih spomenikov v Škocjanu in Matavunu za promocijo in druge dejavnosti parka;
– obnova najpomembnejših kulturnih spomenikov v Škocjanu in Matavunu za promocijo in druge dejavnosti parka;
– priprava načrtov prenove obeh vasi v smislu celostnega ohranjanja kulturne dediščine.

6.2.4.2 Varstvo kulturnih spomenikov

UKREPI:

– dokončna ureditev naravoslovnega centra (Škocjan 3) v neposredni bližini uprave parka za potrebe izobraževanja, izvajanja monitoringov in analiz ter za predstavitev biološke, geološke in arheološke zbirke z območja PŠJ in Krasa;
– posodabljanje muzejskih zbirk J'kopinovega in Jurjevega skednja;
– dokončanje in ureditev učnega čebelnjaka;
– ureditev okolice trga v centru Matavuna (nadaljevanje popravila zidov in ureditev zelenih površin);
– obnova vaških vodnjakov;
– obnova starega smerokaza pri Matavunu.

6.2.4.3 Obnova poškodovanih in porušenihih suhih zidov in starih poti v sistemu Škocjanskih jam

UKREPI:

– sanacija poškodovanih in porušenihih zidov;
– obnova starih turističnih in plezalnih poti v sistemu Škocjanskih jam (Hankejev kanal ...).

6.2.4.4 Ohranitev kulturne krajine in preprečevanje zaraščanja

UKREPI:

– čiščenje zaraščenihih poti in površin;
– sodelovanje s Kmetijsko pospeševalno službo z izmenjavo podatkov in spodbujanje domačinov za vzdrževanje kulturne krajine z ustreznimi predavanji;
– organizacija strokovnih posvetov in prikazov nege kulturne krajine;
– strokovno usposabljanje domačinov za kakovostnejši razvoj sadjarstva (pomen starih sadnih vrst, izdelki iz sadja ...).

6.2.4.5 Obnova tehniške dediščine (jezov, mlinov, zidov in mlinščic pred ponorom Reke)

UKREPI:

– sodelovanje pri dokončanju rekonstrukcije jezua in stavb v Malnih;
– ureditev mlinščice in obnova mlina v Uknu.

6.3 Cilji razvoja

Cilje razvoja določajo naravne vrednote in njihovo zavarovanje ter trajnostna raba kulturne dediščine. Pri tem sta najpomembnejši primerna – sonaravna turistična dejavnost in rekreacija oziroma njene oblike

(samostojno, vodeno), vrste (tipi rekreacije) in kraji izvajanja. Strategija vključuje dostopnost do posameznih območij ter druge infrastrukturne zahteve, kot so parkirišča, počivališča, storitvene in druge usluge. Pri tem je pomembno usmerjanje prometa ter zagotavljanje javnih prometnih sredstev in spodbujanje njihove rabe. Razvoj bo mogoč na podlagi nastanitvenih zmogljivosti za obiskovalce ter na ponudbi informacij in izobraževalnih vsebin (informacijski center, izobraževalna vloga zavoda in parka, študijske delavnice in podobno). Pomembno vlogo pri takšni strategiji razvoja v parku ima članstvo v skladu s konvencijam pod okriljem Unesca in zavezanost njihovim ciljem (svetovna kulturna in naravna dediščina, mokrišča, MAB in Mreža zavarovanih območij v Alpah).

Cilji razvoja vasi temeljijo na vzpostavljanju in vzdrževanju trajnostnega ekonomskega, socialnega in kulturnega razvoja, na ohranjanju kmetijske dejavnosti znotraj parka ter spodbujanju vlaganj v širjenje turistične ponudbe v vaseh. Strategija temelji na razvoju, ki ne bo v nasprotju s cilji varstva in rekreacije v parku in bo zadovoljeval socialne, kulturne in ekonomske potrebe lokalnega prebivalstva. S tem bodo domačini dobili dodatne razvojne in zaposlitvene možnosti ter razmere za kakovostno bivanje in delo.

6.3.1 Cilji za vzpostavitev turistične in rekreacijske ponudbe, spodbujanje turističnega razvoja

6.3.1.1 Zagotovitev boljše prepoznavnosti Parka Škocjanske jame doma in v tujini

UKREPI:

- izdelava in postavitve informativnih tabel in oznak v skladu s celotno podobo PŠJ;
- izdelava projektne dokumentacije za posamezne zaključene faze preureditve in posodobitve informacijskega centra v Matavunu;
- izvedba posameznih faz preureditve in posodobitve informacijskega centra (preureditev sanitarij, prostora blagajne, prodajalne spominkov, večnamenskega prostora za vodnike, multimedijske dvorane ...);
- zunanja ureditev informacijskega centra;
- oblikovanje in izdajanje novih tematskih publikacij PŠJ;
- sodelovanje s Kobilarno Lipica in Štanjelom ter drugimi nosilci turističnega razvoja Krasa na obeh straneh meje ali samostojno pojavljanje na evropskih in svetovnih turističnih borzah, sejmi in drugih oblikah promocij;
- sodelovanje na različnih kongresih, simpozijih, konferencah, delavnicah doma in v tujini;
- sodelovanje pri promociji vplivnega območja, zaradi njegove boljše prepoznavnosti in hitrejšega razvoja, posebno z občinami, ki imajo večji delež ozemlja na vplivnem območju PŠJ.

6.3.1.2 Razširitev in popestritev turistične ponudbe v parku

UKREPI:

- oblikovanje novih turističnih ponudb PŠJ;
- sodelovanje pri pripravi celovite turistične ponudbe klasičnega krasa v okviru programov STO;
- sodelovanje pri pripravi celovite turistične ponudbe vplivnega območja z vključitvijo najpomembnejših programov in centrov turizma;
- preučitev možnosti izvajanja speleoterapije v Škocjanskih jamah;
- vključitev avtobusnih podjetij in Slovenskih železnic v turistično ponudbo PŠJ;
- sofinanciranje vključevanja ponudbe PŠJ z drugimi turističnimi kraji in območji v Sloveniji in zamejstvu;
- skupna promocija s preostalimi zavarovanimi območji (parki – table, prospekti);
- sodelovanje pri projektih z drugimi zavarovanimi območji pri učnih poteh, pohodniških poteh, programih varstva (Interreg III A, B, C in drugi).

6.3.1.3 Zagotovitev čim večje varnosti za obiskovalce in zaposlene v parku

UKREPI:

- urejanje in vzdrževanje infrastrukture v sistemu Škocjanskih jam (razsvetljava, poti, ograje, mreže, podporni zidovi, mostovi, telefonija, vodovod, nadstrešek pred vhodom v Globočaku, videonadzor ...);

- novi odseki poti, namenjeni funkcionalno oviranim osebam;
- dodatno zavarovanje prehoda čez regionalno cesto v Matavunu s signalizacijo ali nadhodom;
- obnova podpornih zidov ob progi dvigala in postajah;
- modernizacija oziroma zamenjava dvigala v Veliki dolini;
- redno pregledovanje, čiščenje sten v jami in Veliki dolini ter merjenje geoloških premikov (ob razpokah, padanje kamenja ...);
- zavarovanje obiskovalcev pred padajočim kamenjem z gradnjo galerij in varovalnih mrež na izpostavljenih mestih ter pregledovanje in čiščenje obstoječih varovalnih mrež.

6.3.2 Cilji za vzpostavljanje in vzdrževanje ekonomskega, socialnega in kulturnega razvoja lokalnega prebivalstva

6.3.2.1 Omogočanje domačemu prebivalstvu, da si izboljša stanovanjske razmere, ob upoštevanju kulturovarstvenih pogojev pri prenovi kulturne dediščine

UKREPI:

- priprava projektne dokumentacije in fazna izgradnja zamenjave sedanjega sistema ogrevanja (nafta) s sistemom okolju prijaznega centralnega ogrevanja v PŠJ (plin, sončna energija ...) in distribucijskega kablanskega sistema;
- svetovanje pri pridobivanju dovoljenj za posege v prostor pri obnovi objektov;
- dejavnosti v skladu s 23. členom Zakona o regijskem parku Škocjanske jame.

6.3.2.2 Omogočanje revitalizacije objektov in zagotavljanje infrastrukture, predvsem za potrebe lokalnega prebivalstva ali za dejavnosti, povezane s parkom

UKREPI:

- sofinanciranje obnove kulturnih spomenikov in kulturne dediščine v lasti domačinov za dodatno turistično ponudbo (apartmaji in sobe) v skladu s 23. členom Zakona o regijskem parku Škocjanske jame;
- fazna obnova pločnikov v PŠJ;
- ureditev trga v Škocjanu in stopnic pod trgom;
- nameščanje pojasnjevalnih tabel in opremljanje (klopi, koši za odpadke ...) počivališč in razgledišč;
- sofinanciranje rednih vzdrževalnih del na vaškem pokopališču (kulturni spomenik);
- obnova objektov za muzejsko prezentacijo ali za druge kulturne dejavnosti.

6.3.2.3 Zagotovitev boljšega informiranja domačinov in obiskovalcev

UKREPI:

- izdajanje časopisa za obveščanje prebivalcev v parku in občanov v vplivnem območju;
- objavljanje mesečnih dogodkov v PŠJ na oglasni deski na trgu v Matavunu in v medijih;
- pisno obveščanje vseh gospodinjstev na območju parka o pomembnih dogodkih v parku.

6.3.2.4 Ohranitev in spodbujanje kmetijske proizvodnje, predvsem ekološko naravnane hrane

UKREPI:

- spodbujanje in spremljanje izdelave meril o zagotavljanju in spremljanju ustreznosti izdelkov domače proizvodnje za prodajo in njihovo realizacijo (blagovna znamka).

6.3.2.5 Razvijanje dejavnosti, povezanih s turizmom in delovanjem lokalnih turističnih društev

UKREPI:

- izdelava meril za uvedbo blagovne znamke in spodbujanje kakovosti;
- izdaja promocijskega materiala s predstavitvijo vasi Škocjan, Betanja in Matavun in drugih znamenitosti v okolici parka;
- sofinanciranje vsakoletnega škocjanskega festivala amaterskih gledališč, ki ga organizira TD Škocjan;
- ponujanje ustrezne pomoči in sofinanciranje vsakoletnih prireditev, ki jih organizirajo turistična društva;
- zagotavljanje prenočitvenih zmogljivosti in gostinske ponudbe ter druge storitvene dejavnosti.

6.3.2.6 Ponujanje možnosti za izobraževanje, štipendiranje in zaposlovanje, zlasti mladim

UKREPI:

- pomoč pri štipendiranju mladih prebivalcev parka;
- sezonsko delo za študente;
- zaposlovanje brezposelnih za določen čas med povečanim obiskom v Škocjanske jame.

6.4 Širši cilji

6.4.1 Cilji za omejitev dejanskih virov onesnaževanja in drugih posegov v okolje, ki pomenijo tveganje ali nevarnost za okolje v vplivnem območju parka in katerih škodljivi vplivi segajo v park (industrija, obrt, kmetijstvo, infrastruktura, vojaški objekti in druge naprave ter druge okolju škodljive dejavnosti)

UKREPI:

- vključevanje varstvenih režimov in ukrepov v odloke in predpise lokalnih skupnosti v vplivnem območju parka;
- stalen nadzor in opozarjanje lokalnih, državnih in mednarodnih institucij o umeščanju dejavnosti, ki pomenijo tveganje ali nevarnost za okolje in/ali spreminjajo videz prvobitnih in kulturnih krajin ter so v nasprotju s predpisi in določili zakonov oziroma mednarodnih konvencij;
- nadzor in obveščanje pristojnih služb o kršitvah v skladu z Zakonom o regijskem parku Škocjanske jame;
- sodelovanje pri pripravi razvojnih in prostorskih dokumentov občin na vplivnem območju parka, posebno z vsebinami iz naravovarstvenih smernic;
- vključevanje nosilcev razvoja v občinah na vplivnem območju v sklopu odobrenih mednarodnih projektov (Interreg III in podobno) v hitrejši in kakovostnejši razvoj širšega vplivnega območja;
- dejavnosti za vzpostavitev sistema obveščanja ob morebitnem izlitju naftnih derivatov in nevarnih snovi v Reko in njene pritoke ter skrb za uresničevanje sklepov o usposobitvi intervencijske ekipe in nabavi opreme (hidropak);
- sodelovanje pri uskladitvi režimov obveščanja o spuščanju vode v Reko na akumulacijah Mola in Klivnik ter morebitnih drugih akumulacijah, s čimer bi preprečili nesreče in škodo v sistemu Škocjanskih jam, z upravljavcem in regijskim centrom za obveščanje;
- sodelovanje z nosilci kmetijskega razvoja v smislu podpiranja predlogov za prehod na integrirano ali ekološko kmetovanje na celotnem vplivnem območju parka;
- ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev o ekologiji živalskih in rastlinskih vrst ter ohranjenosti njihovih habitatov;
- ozaveščanje prebivalcev in obiskovalcev o pomenu varovanja okolja s poudarkom na vodnih virih;
- pridobitev in posodobitev zemljevida divjih odlagališč in hidrogeološke karte vplivnega območja;
- sodelovanje z jamarji pri čiščenju onesnaženih jam;
- sodelovanje z ribiči pri čiščenju struge in bregov ter pri nadzoru in obveščanju ob onesnaženjih.

6.5 Izobraževanje in ozaveščanje o pomenu naravnih vrednot in kulturne dediščine v zavarovanem in vplivnem območju Parka Škocjanske jame, širšem območju matičnega krasa in v Sloveniji

6.5.1 Izobraževanje zaposlenih

UKREPI:

- izobraževanje zaposlenih v PŠJ s področja varovanja, predstavljanja in ohranjanja naravnih vrednot in kulturne dediščine, naravovarstvenih, okoljskih, krasoslovnih in bioloških znanosti, meteorologije, varstva pri delu, komunikologije, pedagogike, ekonomije, muzejske dejavnosti, tujih jezikov;
- sodelovanje na različnih kongresih, simpozijih, konferencah, delavnicah doma in v tujini;
- strokovni obiski na drugih zavarovanih območjih in izmenjava izkušenj.

6.5.2 Izobraževanje in ozaveščanje domačinov

UKREPI:

- izobraževanje domačinov s področja varovanja in ohranjanja naravnih vrednot in kulturne dediščine, trajnostnega razvoja in ekološkega turizma.

6.5.3 Izobraževanje in ozaveščanje prostovoljnih naravovarstvenikov in pedagoških delavcev

UKREPI:

- izvedba izobraževalnih tečajev in strokovnih vodenj za nove prostovoljne naravovarstvenike in pedagoške delavce;
- izvedba dopolnilnih izobraževanj in predstavitev novosti za stare naravovarstvene nadzornike;
- strokovni obiski na drugih zavarovanih območjih in izmenjava izkušenj.

6.5.4 Izobraževanje in ozaveščanje domačih in tujih obiskovalcev

UKREPI:

- izobraževanje in ozaveščanje domačih in tujih obiskovalcev z učnimi potmi, muzejskimi zbirkami, publikacijami, občasnimi tematskimi razstavami, poljudnim prikazom naravnih zakonitosti in kraških pojavov.

6.5.5 Izobraževanje in ozaveščanje dijakov in študentov

UKREPI:

- priprava in izvedba izobraževalnih programov, tematskih učnih ur, naravoslovnih, družboslovnih in ustvarjalnih delavnic, literarnih tečajev, fotokrožkov, strokovnih vodenj za osnovne in srednje šole v okviru mreže šol PŠJ, v katero so za zdaj vključene šole v občini Divača, v vplivnem območju parka – Ilirska Bistrica in Kuteževo – ter v zamejstvu, seveda pa je odprta tudi za druge šole, ki bi v prihodnosti pokazale interes za sodelovanje;
- sodelovanje pri izobraževanju študentov fakultet in visokih šol iz Slovenije in tujine ter v mednarodnih izobraževalnih projektih, zlasti v okviru Unesca, progama MAB, mokrišč mednarodnega pomena ...;
- priprava učnih listov in novih vsebin na učnih poteh.

6.6 Monitoring

6.6.1 Nastavitev, izvajanje in vzdrževanje monitoringa v sistemu Škocjanskih jam

UKREPI:

- nabava in namestitve opreme za spremljanje stanja v sistemu Škocjanskih jam;
- zbiranje in analiziranje podatkov dosedanjega monitoringa v jami;
- monitoring koncentracije radona in njegovih razpadlih potomcev, pronicajoče vode, temperature, vlage, zračnega tlaka, ogljikovega dioksida, aerosolov, svetlobe, praha, hrupa;
- monitoring jamske flore in favne ter izvedba občasnih mikrobioloških analiz z osnovno laboratorijsko opremo;
- monitoring sige;
- monitoring stabilnosti kamnin z digitalnim merilcem;
- sprotno spremljanje vpliva turističnega obiska na jamsko mikroklimo.

6.6.2 Nastavitev, izvajanje in vzdrževanje monitoringa na površju parka

UKREPI:

- sodelovanje pri upravljanju in zajemanju podatkov pri avtomatski meteorološki postaji v Škocjanu s kompatibilnim merilnim sistemom in povezavo z Agencijo RS za okolje in MOP;
- dokončanje projekta inventarizacije flore in favne, ki ga opravlja Inštitut za biologijo Jovana Hadžija pri SAZU, Ljubljana;
- spremljanje stanja rastišč ter zaščita redkih in ogroženih rastlinskih vrst;
- spremljanje stanja habitatov ter zaščita redkih in ogroženih živalskih vrst;
- vzorčenje in izvajanje raziskav karbonatnih kamnin in sige na površju v sodelovanju s pristojnimi ustanovami.

6.6.3 Vključitev Agencije RS za okolje in MOP v nastavitev in izvajanje monitoringa Reke

UKREPI:

- sodelovanje pri izvajanju monitoringa vode z občasnimi odvzemi vzorcev vode ter vključevanjem podatkov v državno mrežo monitoringa;
- sodelovanje pri vzpostavitvi nove vodomerne postaje pred ponorom v Škocjanske jame (v Malnih);
- spremljanje in vrednotenje flore in favne na bregovih in v strugi Reke.

7. NAČINI URESNIČEVANJA RAZVOJA PARKA, PRILAGOJENE DAVČNE IN DRUGE SPODBUJEVALNE POLITIKE (SUBVENCIONIRANJA, NADOMESTILA, SPODBUJEVALNA POSOJILNA POLITIKA)

Viri financiranja javnega zavoda so določeni v Zakonu o regijskem parku Škocjanske jame. 22. člen zakona določa, da javni zavod pridobiva sredstva za opravljanje dejavnosti:

- iz republiškega proračuna na podlagi letnega programa in finančnega načrta javnega zavoda, ki ga potrdi minister;
- iz proračunov lokalnih skupnosti;
- z vstopninami in donacijami;
- s sredstvi, pridobljenimi z upravljanjem nepremičnin;
- s koncesijami in
- iz drugih virov.

Javni zavod lahko uporablja sredstva, pridobljena na podlagi zadnjih štirih alinej prvega odstavka, za namene varstva naravnih vrednot in kulturnih spomenikov, za ekološko sanacijo, izplačevanje subvencij in dotacij fizičnim osebam ter za pospeševanje usklajenega razvoja zavarovanega območja v skladu z Odredbo o razdeljevanju dela sredstev javnega zavoda Park Škocjanske jame (Uradni list RS, št. 84/99).

Poleg teh finančnih sredstev bo PŠJ skupaj z lokalnimi skupnostmi v parku in na vplivnem območju pridobival sredstva na javnih razpisih posameznih ministrstev (Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za gospodarstvo, Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ...) in javnih razpisih evropskih strukturnih skladov za projekte s področja okolja, kmetijstva, turizma, kulture, gospodarstva in regionalnega razvoja, ki podpirajo trajnostni razvoj območja.

Posamezna ministrstva bodo v PŠJ in na vplivnem območju prednostno zagotavljala predvsem naslednje spodbujevalne politike:

- na področju okolja predvsem izgradnjo lokalne gospodarske javne infrastrukture v parku in na vplivnem območju in racionalne rabe energije; Ministrstvo za okolje in prostor bo v Operativnem programu odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda prednostno zagotovilo sredstva za izvedbo komunalnih projektov, ki bodo zagotovili ureditev stanja na področju varstva voda na območju parka;
- na področju kmetijstva predvsem ukrepe za ohranitev ekstenzivne tradicionalne kmetijske rabe in aktiviranje opuščenih površin, razvoj ekološkega kmetijstva, trženja produktov in oblikovanje blagovne znamke ter razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah;
- na področju turizma oblikovanje novih turističnih produktov in blagovnih znamk, izgradnjo novih nastanitvenih kapacitet in gostinske ponudbe predvsem v manjših nastanitvenih kapacitetah (apartmaji, penzioni, družinskih hoteli, ...) ter izgradnjo javne infrastrukture (kolesarske poti, tematske poti, parkirišča, razgledišča);

- na področju kulture obnovo kulturnih spomenikov in kulturne dediščine in vključevanje le-teh v trženje parka, oblikovanje kulturnega produkta (kulturni dogodki, muzejske zbirke ...);
- na področju gospodarstva predvsem razvoj malega (drobnega) gospodarstva in domače obrti;
- na področju regionalnega razvoja predvsem kompleksne medsektorske razvojne projekte.

Spodbujevalne politike se izvajajo na način subvencioniranja, plačevanja nadomestil in prilagojene posojilne politike po veljavnih postopkih sektorskih politik. Ta financiranja bodo zagotavljala transparentnost in učinkovitost z merili, ki temeljijo na indikatorjih iz Resolucije o nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2005–2012 (Uradni list RS, št. 2/06).

Konkretni razvojni projekti bodo vključeni v letne programe dela javnega zavoda glede na prioritete posameznih sektorskih politik. Letne programe dela bo potrdila Vlada RS in glede na prioritete določila višino finančnih sredstev za izvajanje PVR PŠJ.

PŠJ bo še naprej pridobival sredstva iz donacij skladov za svetovno dediščino UNESCO in drugih donacij ter na natečajih in mednarodnih razpisih za raziskovalne in razvojne projekte. Tako se zmanjšuje neposredna obremenitev proračuna in na različne načine pospešuje razvoj prebivalcev PŠJ.

Ocena prihodkov je tako odvisna od kandidature za posamezne mednarodne programe ter donacij, za katere v času izdelave PVR PŠJ ni možno podati realne ocene. Posamezni programi bodo usklajeni z ministrstvi za posamezna obdobja, tako da teh sredstev ni bilo mogoče vključiti v sedanji plan. Skladno s potrebami za investicije, ki so opredeljene v PVR PŠJ, se bo letno dopolnjeval tudi program investicij.

Zainteresirana ministrstva in Občina Divača bodo sodelovali v skladu z določili tega poglavja v posameznih projektih v skladu z interesi in možnostmi izkoriščanja proračunskih sredstev, kar je povezano s sprejemanjem letnih oziroma dvoletnih proračunov.

Tako se bodo letni finančni načrti Parka Škocjanske jame prilagajali realnim potrebam in prihodkom iz proračuna RS, lastne dejavnosti in kandidatur za posamezne projekte v Sloveniji in EU ter morebitnih donacij, ne da bi se osnovni koncept PVR PŠJ spremenil.

8. PREDNOSTNI SEZNAM DEJAVNOSTI PARKA ŠKOCJANSKE JAME ZA OBDOBJE 2006–2010

	DEJAVNOST	LETO IZVEDBE
1.	Vzpostavitev celovitega monitoringa v PŠJ (voda, mikroklima v jami, radon, siga) ter njegova vključitev v državno mrežo monitoringa in spremljanje stanja v skladu z Zakonom o regijskem parku Škocjanske jame	2006–2010
2.	Delovanje v skladu s konvencijami (UNESCO, Ramsarska konvencija, program MAB)	2006–2010
3.	Zagotavljanje varnosti obiskovalcem in delavcem v PŠJ	2006–2010
4.	Nadaljevanje sanacije divjih odlagališč	2007–2010
5.	Izvedba posameznih faz preureditve in posodobitve informacijskega centra	2006–2008
6.	Sodelovanje pri projektni dokumentaciji za ureditev vasi Škocjan, Matavun in Betanja kot vzorčen primer eko vasi in začetek fazne gradnje	2007–2010
7.	Urejanje in vzdrževanje infrastrukture v sistemu Škocjanskih jam (razsvetljava, poti, ograje, mreže, podporni zidovi, mostovi, telefonija, vodovod, nadstrešek pred vhodom v Globočaku, videonadzor ...)	2006–2010
8.	Ovrednotenje nosilne kapacitete jam oziroma največjega števila obiskovalcev, ki jih posamezni deli Škocjanskih jam brez	2007–2008

	škodljivih posledic na naravo še prenesejo (dnevno, mesečno, sezonsko, letno), in zagotovitev študije podrobnejšega popisa jamske favne	
9.	Dejavnosti za vzpostavitev sistema obveščanja in takojšnjega ukrepanja ob morebitnem izlitju naftnih derivatov in nevarnih snovi v Reko in njene pritoke ter skrb za uresničevanje sklepov o usposobitvi intervencijske ekipe in nabavi opreme (TIB Transport, Il. Bistrica)	2007–2010
10.	Usposobitev turističnih poti v Mahorčičevi in Mariničevi jami ter v Mali dolini za obisk	2007–2010
11.	Dejavnosti za prijavo kandidature širitve Parka Škocjanske jame na območje Mejam pri vasi Dane	2007–2008
12.	Zbiranje in čiščenje komunalnih odpadnih vod	2007–2010

9. NAČRTOVANA STRUKTURA VIROV SREDSTEV

Glede na različne dejavnike, ki vplivajo na dejavnost javnega zavoda PŠJ, posebno pri izraziti variabilnosti obiska parka in uspešnosti pri prijavih na različne razpise doma in v tujini ter pogoje poslovanja, se upravičeno predvideva, da bo treba letne programe, ki izhajajo iz PVR PŠJ, usklajevati z dejanskimi razpoložljivimi finančnimi viri.

Te spremembe lahko tudi vplivajo na prednostni seznam dejavnosti PŠJ za obdobje 2006–2010.

(vrednosti so v MIO SIT)

PRIHODKI	2006	2007	2008	2009	2010	Skupaj
PRIHODKI	347	316	325	324	336	1648
proračun RS	114	117	119	122	128	600
lastna sredstva	190	192	195	200	203	980
programi	38	7	11	2	5	63
donacije	5					5

STROŠKI	2006	2007	2008	2009	2010	Skupaj
STROŠKI	257	225	245	245	256	1228
1.2.1 Stroški dela	129	133	142	144	150	698
1.2.2 Materialni stroški, storitve in programi	128	93	103	100	106	530

INVESTICIJE	2006	2007	2008	2009	2010	Skupaj
INVESTICIJE	90	90	80	80	80	420

10. UVELJAVITEV PROGRAMA VARSTVA IN RAZVOJA

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 801-07/94-5/5

Ljubljana, dne 19. decembra 2006

EPA 1017-IV

**Predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije
France Cukjati, dr. med., l.r.**